

Asia C-235/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

18.3.2019

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Court of Appeal (Yhdistynyt kuningaskunta)

Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen tekemispäivä:

5.3.2019

Valittajat:

United Biscuits (Pensions Trustees) Limited

United Biscuits Pension Investments Limited

Vastapuoli:

Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs

TIISTAINA 5.3.2019

COURT OF APPEAL

VALITUS HIGH COURT OF JUSTICE,

CHANCERY DIVISION,

REVENUE LISTIN TUOMIOSTA

[– –]

ASIASSA, JOSSA ASIANOSAISINA OVAT

1. UNITED BISCUITS (PENSION TRUSTEES)
2. UNITED BISCUITS PENSION INVESTMENTS LIMITED

VALITTAJINA/

KANTAJINA

- ja -

COMMISSIONERS FOR HER MAJESTY’S REVENUE AND CUSTOMS

VASTAPUOLENA/

VASTAAJANA

[– –]

PÄÄTETÄÄN SEURAAVAA:

1. Tämän päätöksen liitteessä olevat ennakkoratkaisukysymykset esitetään Euroopan unionin tuomioistuimelle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaisesti.
2. Asian käsittelyä lykätään, kunnes unionin tuomioistuin on antanut ratkaisunsa ennakkoratkaisukysymyksistä tai kunnes toisin päätetään.
3. [– –]. [ohjeita päätöksen lähettämisestä unionin tuomioistuimelle].
4. [– –]. [alkup. s. 1]

**EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIMELLE ESITETTÄVÄN
ENNAKKORATKAISUPYYNNÖN LIITE**

Johdanto

1. Tällä Court of Appeal of England and Walesin (Civil Division) ennakkoratkaisupyyntöön unionin tuomioistuinta pyydetään selvittämään yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL 2006, L 347, s. 1; jäljempänä **arvonlisäverodirektiivi**) 135 artiklan 1 kohdan a alakohtaan (ja aiemmin jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL 1977, L 145, s. 1; jäljempänä **kuudes direktiivi**) 13 artiklan B kohdan a alakohtaan), jonka mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta ”vakuutustoiminnot”, sisältyvän vapautuksen soveltamisalaa.
2. Ennakkoratkaisupyyntö on esitetty asiassa, jossa United Biscuits (Pension Trustees) Limited ja UB Pension Investments Limited ovat nostaneet kanteen Commissioners for Her Majesty’s Revenue and Customsia (jäljempänä **HMRC**) vastaan.

Asianosaiset

3. United Biscuits (Pension Trustees) Limited on sellaisen United Biscuits Pension Fund -eläkerahaston edunvalvoja (trustee), joka muodostaa United Biscuits (UK) Ltd:n työntekijöiden ennalta määritettyä etuutta koskevan ammatillisen eläkejärjestelmän, jollaista unionin tuomioistuin tarkasteli tuomiossa 7.3.2013, Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd ym. (C-424/11, EU:C:2013:144).¹ [alkup. s. 2]
4. UB Pension Investments Limited on UB Pension Investment Fundin eli kollektiivisen sijoitusrahaston, johon eläkejärjestelmän varat oli sijoitettu vuosina 1989–2006, entinen edunvalvoja.
5. Nämä kaksi kantajaa ovat nostaneet kanteen omasta puolestaan ja edeltäjiensä puolesta eläke- ja sijoitusrahaston edunvalvojina. Kahteen kantajaan ja heidän edeltäjiinsä viitataan jäljempänä edunvalvojina.
6. HMRC vastaa arvonlisäveron kantamisesta ja hallinnoinnista Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Asian kannalta merkitykselliset tosiseikat ja menettelyn kohde

7. Käsiteltävässä asiassa on todettu seuraavat tosiseikat:
 - a. Vaatimus esitettiin 18.3.2014. Sen esittivät edunvalvojat saadakseen takaisin HMRC:ltä määrät, jotka ne ovat maksaneet arvonlisäverona eri omaisuudenhoidajille palkkioina eläkerahaston hallinnointipalvelujen tarjoamisesta. Ajanjakso, jota vaatimus koskee, on 1.1.1978–30.9.2013.
 - b. Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat edunvalvojille tarjotut eläkerahaston hallinnointipalvelut koostuvat sijoitusten hoidosta edunvalvojien puolesta. Omaisuudenhoidajat eivät tee edunvalvojien kanssa sopimuksia, joiden perusteella ne olisivat korvausvelvollisia riskin toteutuessa.
 - c. Näihin omaisuudenhoidajiin kuuluu sekä yrityksiä, joilla on toimilupa harjoittaa vakuutusliiketoimintaa kulloinkin voimassa olevien, asiaa koskevien vakuutusyrityksistä annettujen Yhdistyneen kuningaskunnan lakien mukaisesti (jäljempänä **vakuutuksenantajat**), että yrityksiä, joilla ei ole tällaista toimilupaa (jäljempänä **muut kuin vakuutuksenantajat**) mutta joilla on tästä huolimatta rahoitusalan sääntelyviranomaisten antama lupa tarjota kyseessä olevia eläkerahaston hallinnointipalveluja. Tämä vaatimus

¹ Tuomiossa Wheels unionin tuomioistuin katsoi, että mainitussa asiassa kyseessä olleita palvelujen suorituksia ei ollut vapautettu arvonlisäverosta kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa ja arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettuna ”erityisten sijoitusrahastojen” hallinnointina, vaikkakaan kyseisessä asiassa ei vedottu 135 artiklan 1 kohdan a alakohtaan sisältyvään vapautukseen.

koskee sitä, olivatko eläkerahaston hallinnointipalvelujen suoritukset arvonlisäveron alaisia vai olivatko kyseiset suoritukset arvonlisäverodirektiiveissä tarkoitettua verosta vapautettua ”vakuutustoimintaa”.

- d. Asiaa koskevaa kansallista lainsäädäntöä, jolla pannaan täytäntöön kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan a alakohdassa ja arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan a alakohdassa edellytettävä ”vakuutustoimintaa” koskeva vapautus, kuvataan jäljempänä 14 kohdasta alkaen. **[alkup. s. 3]**

Ajanjaksona, jota vaatimus koskee, HMRC on soveltanut näitä kansallisia säännöksiä (sikäli kuin on kyse käsiteltävän riita-asian kohteena olevista eläkerahaston hallinnointipalveluista) seuraavasti:

- i. Muiden kuin vakuutusenantajien eläkerahaston hallinnointipalvelujen suorituksista ennalta määritettyä etuutta koskeville eläkerahastoille kannettiin arvonlisäveroa tavanomaisen verokannan mukaan.
- ii. Vakuutusenantajien eläkerahaston hallinnointipalvelujen suorituksia ennalta määritettyä etuutta koskeville eläkerahastoille² pidettiin arvonlisäverosta vapautettuina.
- e. Edunvalvojat vetoavat siihen, että eläkerahaston hallinnointipalvelut olisi vapautettava arvonlisäverosta arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan a alakohdassa (ja aiemmin kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan a alakohdassa) tarkoitettuna vakuutustoimintana. Erityisesti:
- i. sekä vakuutusenantajien että muiden kuin vakuutusenantajien suorittamissa eläkerahaston hallinnointipalveluissa oli kyse vakuutusdirektiiveissä (sellaisina kuin ne kuvataan jäljempänä 16–19 kohdassa) tarkoitettua vakuutustoiminnasta;
- ii. toissijaisesti vakuutusenantajan suorittamissa eläkerahaston hallinnointipalveluissa oli kyse tällaisesta vakuutusdirektiiveissä tarkoitettua vakuutustoiminnasta, joka olisi näin ollen pitänyt vapauttaa arvonlisäverosta; tässä tilanteessa verotuksen neutraalisuus

² Ennen 1.1.2005 i) vakuutusenantajien ja ii) muiden kuin vakuutusenantajien suorittamien eläkerahaston hallinnointipalvelujen erilainen arvonlisävero-kohtelu oli Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaista, sillä sen mukaan vakuutustoimintaa koskevaa arvonlisäverovapautusta sovellettiin ainoastaan tällaisten palvelujen suorittajiin, joilla oli toimilupa toimia vakuutusenantajina. Sen jälkeen, kun Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä muutettiin kyseisestä päivämäärästä alkaen poistamalla vakuutustoimintaa koskevaan arvonlisäverovapautukseen palvelujen suorittajan aseman perusteella sovellettu rajoitus, erilainen kohtelu ei ollut enää Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaista. Käytännössä koko edunvalvojen vaatimuksen käsittämänä ajanjaksona HMRC kuitenkin piti eläkerahaston hallinnointipalveluja edelleen verosta vapautettuina silloin, kun niitä suorittivat vakuutusenantajat.

edellytti, että muiden kuin vakuutuksenantajien suorittamiin eläkerahaston hallinnointipalveluihin sovelletaan samaa verokohtelua.

- f. Edunvalvojat väittävät näin ollen, että eläkerahaston hallinnointipalvelut olisi pitänyt vapauttaa arvonlisäverosta mutta että koko tosiseikkojen tapahtuma-aikana Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännössä, sellaisena kuin HMRC on sitä soveltanut ja/tai tulkinnut, ei säädetty arvonlisäverodirektiiveissä edellytettävästä vapautuksesta muiden kuin vakuutuksenantajien suorittamien eläkerahaston hallinnointipalvelujen osalta. **[alkup. s. 4]**
 - g. HMRC väittää lähinnä, että muiden kuin vakuutuksenantajien suoritukset eivät olleet arvonlisäverodirektiiveissä tarkoitettua vakuutustoimintaa eivätkä kuuluneet kyseisissä direktiiveissä säädetyn vapautuksen piiriin, joten eläkerahaston palvelujen suorituksista kannettiin asianmukaisesti arvonlisäveroa. HMRC väittää lisäksi, että se oli virheellisesti pitänyt vakuutuksenantajien suorittamia eläkerahaston hallinnointipalveluja aiemmin verosta vapautettuina vakuutuksia koskevinä suorituksina ja että tällaisten suoritusten olisi pitänyt olla veronalaisia (tilanteessa, jossa suoritusta ei tehty erityisen sijoitusrahaston osalta).
8. Edunvalvojat pyrkivät saamaan takaisin arvonlisäverona maksetut määrät suoraan HMRC:ltä tilanteessa, jossa edunvalvojat väittävät seuraavaa:
- a. edunvalvojat ovat maksaneet niille suorituksia tehneille muille kuin vakuutuksenantajille arvonlisäveroa, jota ei olisi todellisuudessa tarvinnut maksaa;
 - b. edunvalvojilla on oikeus, johon ne voivat vedota suoraan, vapautukseen ja siitä seuraava oikeus saada takaisin liikaa maksetun arvonlisäveron määrä;
 - c. arvonlisäveron periminen takaisin muilta kuin vakuutuksenantajilta olisi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa, koska edunvalvojat eivät voi Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön nojalla esittää näitä palvelujen suorittajia vastaan vaatimusta, jolla olisi mahdollisuus menestyä; ja
 - d. edunvalvojilla on näin ollen oikeus vaatia liikaa maksettu arvonlisävero takaisin suoraan HMRC:ltä.
9. HMRC riitauttaa edunvalvojen takaisinsaantioikeuden perusteilla, joissa vedotaan sekä unionin että kansalliseen oikeuteen ja jotka eivät ole merkityksellisiä tämän ennakkoratkaisupyynnön kannalta.
10. High Court hylkäsi edunvalvojen vaatimuksen 30.11.2017 antamallaan tuomiolla ja katsoi (muun muassa), että muiden kuin vakuutuksenantajien suorittamia eläkerahaston hallinnointipalveluja ei ollut vapautettu arvonlisäverosta merkityksellisinä ajanjaksoina (ks. tuomari J. Warrenin antaman tuomion 35–100

kohta) ja että asiasta, joka High Courtin mukaan oli acte clair, ei ollut tarpeen esittää ennakkoratkaisukysymystä unionin tuomioistuimelle (ks. kyseisen tuomion 101–104 ja 245 kohta).

11. Edunvalvojat valittivat High Courtin tuomiosta Court of Appealiin.
12. Court of Appeal päätti 19. ja 20.2.2019 pidetyn istunnon jälkeen lykätä asian käsittelyä ja pyytää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua [alkup. s. 5] siitä, oliko muiden kuin vakuutusenantajien suorittamat eläkerahaston hallinnointipalvelut vapautettu arvonlisäverosta unionin oikeuden nojalla.
13. Kansallinen tuomioistuin ei ole vielä esittänyt tosiseikkoja koskevia toteamuksia siitä, olivatko vakuutusenantajien ja muiden kuin vakuutusenantajien suorittamat eläkerahaston palvelut samoja tai riittävän samankaltaisia verotuksen neutraalisuuden periaatteen kannalta, jos sitä voidaan soveltaa: ks. tuomari J. Warrenin tuomion 93–99 kohta.

Asiaa koskevat säännökset

a) Unionin lainsäädäntö

Arvonlisävero

14. Käsiteltävä asia koskee ajanjaksoja, joina sovellettiin sekä kuudetta direktiiviä että arvonlisäverodirektiiviä, mutta näiden kahden direktiivin asian kannalta merkitykselliset säännökset ovat olennaisin osin identtiset.
15. Arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan a alakohdassa (aiemmin kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan a alakohdassa) säädetään, että jäsenvaltioiden on vapautettava verosta

”a) vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnat, mukaan lukien näihin liiketoimiin liittyvät vakuutusvälittäjän ja vakuutusasiamiehen palvelujen suoritukset”.

Vakuutukset

16. Muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 24.7.1973 annettuun ensimmäiseen neuvoston direktiiviin 73/239/ETY (EYVL 1973, L 228, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna 10.12.1984 annettulla neuvoston direktiivillä 84/641/ETY (EYVL 1984, L 339, s. 21), (jäljempänä **muuta kuin henkivakuutuksia koskeva ensimmäinen direktiivi**) sisältyi jaottelu, jossa vakuutusliiketoiminta jaoteltiin ensi- tai vahinkovakuutusten vakuutusluokkiin (1 artiklan 3 kohta, liite) ja jossa sen soveltamisalan ulkopuolelle jätettiin tietyt ”vakuutusliikkeen lajit” (2 artiklan 1

kohta). Eläkerahastojen hallinnointia ei luokiteltu vakuutusluokaksi tai sisällytetty direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jätettyihin ”vakuutusliikkeen lajeihin”. Muita kuin henkivakuutuksia koskevan ensimmäisen direktiivin 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan toimiluvan saaneen vakuutusyrityksen täytyy ”rajoittaa liiketoimintansa vakuutusliikkeeseen ja siitä suoranaisesti johtuvaan toimintaan harjoittamatta muuta liiketoimintaa”. [alkup. s. 6]

17. Henkivakuutuksen ensivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 5.3.1979 annetussa ensimmäisessä neuvoston direktiivissä 79/267/ETY (EYVL 1979, L 63, s. 1) (jäljempänä **ensimmäinen henkivakuutusdirektiivi**) käsiteltiin pitkäaikaista vakuutusliiketoimintaa (toisin sanoen toimintaa, joka ei kuulu muita kuin henkivakuutuksia koskevan ensimmäisen direktiivin soveltamisalaan). Sen 1 artiklan 2 kohdan kuvauksen mukaan ”ryhmäeläkerahastojen hoitaminen” on ”toimintaa”, joka sisältyy muita kuin henkivakuutuksia koskevan ensimmäisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvaan ”ensivakuutusliikkeeseen”. Se oli myös sisällytetty ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin liitteessä olevaan VII kohtaan yhtenä ”vakuutusluokista”.

a. Ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin 1 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Tämä direktiivi koskee niiden yritysten ensivakuutustoiminnan aloittamista ja harjoittamista, jotka ovat sijoittautuneet tai jotka aikovat sijoittautua jäsenvaltioon, harjoittaakseen jäljempänä määriteltyä toimintaa:

1. Seuraavat vakuutusliikkeen lajit, kun niitä harjoitetaan sopimusperusteisesti:

a) henkivakuutus, eli se vakuutuslaji, joka käsittää erityisesti vakuutuksen vain tietyn eliniän saavuttamisen varalta, vakuutuksen vain kuoleman varalta, vakuutuksen tietyn eliniän saavuttamisen tai sitä aikaisemman kuoleman varalta, henkivakuutuksen vakuutusmaksujen palautuksineen, vakuutuksen avioliiton varalta, vakuutuksen syntymän varalta;

b) elinkorot;

c) henkivakuutusyritysten harjoittama lisävakuutus, eli erityisesti henkilövahingon, työkyvyttömyys mukaan lukien, varalta otettu vakuutus, vakuutus tapaturman aiheuttaman kuoleman varalta ja vakuutus tapaturman tai sairauden aiheuttaman invaliditeetin varalta, jos näitä eri vakuutusmuotoja myönnetään henkivakuutuksen ohella;

d) Irlannissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa harjoitettava pysyvä sairausvakuutus, jota ei voida irtisanoa (’permanent health insurance’).

2. Seuraava toiminta, milloin se on sopimusperusteista, jos sen valvonta kuuluu niille hallintoviranomaisille, jotka ovat vastuussa

yksityisvakuutuksen valvonnasta, ja jos siihen on toimilupa kyseisessä maassa:

--

c) ryhmäeläkerahastojen hoitaminen, eli toiminta, joka käsittää kyseisen yrityksen kohdalla sijoitusten ja erityisesti sellaisten laitosten rahastojen varojen hoitamisen, jotka suorittavat [alkup. s. 7] maksuja kuoleman tai eloon jäämisen johdosta tai toiminnan lakkaamisen tai supistumisen sattuessa;

d) c alakohdassa tarkoitettu toiminta, jos siihen liittyy joko pääoman säilymisen tai vähimmäiskoron maksamisen vakuutus;

--”

- b. Ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan toimiluvan saaneen vakuutusyrityksen täytyy ”rajoittaa liiketoimintansa tässä direktiivissä tarkoitettuun liiketoimintaan tai siitä suoranaisesti johtuvaan toimintaan, harjoittamatta mitään muuta liiketoimintaa”.
- c. Ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin liitteessä olevassa VII kohdassa ”Ryhmäeläkerahastojen hoitaminen, jota tarkoitetaan 1 artiklan 2 alakohdan c ja d alakohdassa” mainittiin yhtenä ”vakuutusluokista”.
18. Ensimmäinen henkivakuutusdirektiivi kumottiin ja korvattiin 19.12.2002 alkaen henkivakuutuksesta 5.11.2002 annettulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/83/EY (EYVL 2002, L 345, s. 1) (jäljempänä **konsolidoitu henkivakuutusdirektiivi**). Siinä ryhmäeläkerahastojen hoitaminen mainittiin edelleen ”ensivakuutustoimintana” (nimittäin ”toimintana” 2 artiklan 2 kohdassa). Ryhmäeläkerahastojen hoitaminen luokiteltiin siinä myös ”vakuutusluokaksi”: ks. konsolidoidun henkivakuutusdirektiivin liitteessä I oleva VII kohta.
19. Konsolidoitu henkivakuutusdirektiivi kumottiin ja korvattiin 1.1.2016 alkaen vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta 25.11.2009 annettulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/138/EY (Solvenssi II) (EUVL 2009, L 335, s. 1) (jäljempänä **Solvenssi II -direktiivi**). Siinäkin ryhmäeläkerahastojen hoitaminen luokitellaan yhdeksi säännellyistä ”henkivakuutustoiminnoista” (”toiminnaksi”: ks. 2 artiklan 3 kohdan b alakohdan iii alakohta) ja myös ”vakuutusluokaksi”: ks. Solvenssi II -direktiivin liitteessä II oleva VII kohta.

b) Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntö

Arvonlisävero

20. Vuoden 1972 verolain (Finance Act 1972) liitteessä 5 olevan 2 ryhmän 1 kohdassa, sellaisena kuin se oli muutettuna arvonlisäverosta (vakuutukset) annetulla vuoden 1977 asetuksella (VAT (Insurance) Order 1977) 1.1.1978–31.12.1981, vapautettiin arvonlisäverosta

”vakuutusyrityksistä annetun vuoden 1974 lain [Insurance Companies Act 1974] 2–9 §:ssä tarkoitettujen toimiluvan saaneiden vakuutuksenantajien vakuutus- ja jälleenvakuutuspalvelujen tarjoaminen”. **[alkup. s. 8]**

21. Vapautukselle oli näin ollen asetettu kaksi edellytystä: a) ensimmäinen edellytys oli riippuvainen suorituksen luonteesta, nimittäin vakuuttamisesta/jälleenvakuuttamisesta, ja b) toinen edellytys oli riippuvainen siitä, oliko palvelujen suorittajalla vakuutusyrityksistä annetun vuoden 1974 lain mukainen vakuutuksenantajan toimilupa.

22. Kyseisen arvonlisäverovapautuksen sanamuotoa muutettiin (arvonlisäverosta (vakuutukset) annetulla vuoden 1981 asetuksella) 1.1.1982 alkaen siten, että sen sanamuoto kuului seuraavasti:

”Henkilöiden, joilla on vakuutusyrityksistä annetun vuoden 1981 lain 2 §:n mukainen toimilupa harjoittaa vakuutusliiketoimintaa, tarjoamat vakuutus- ja jälleenvakuutuspalvelut”.

23. Vuoden 1972 verolain liitteessä 5 olevan 2 ryhmän muutettu 1 kohta tuli uudelleen voimaan samanmuotoisena vuoden 1983 arvonlisäverolain (Value Added Tax Act 1983, jäljempänä **VATA 1983**) liitteessä 6 olevan 2 ryhmän 1 kohtana 1.1.1983 alkaen.

24. VATA 1983:a muutettiin 1.12.1990 alkaen arvonlisäverosta (vakuutukset) annetulla vuoden 1990 asetuksella siten, että sen sanamuoto oli seuraava:

”Vakuutus- ja jälleenvakuutuspalvelut, joita tarjoaa

a) henkilö, jolla on vakuutusyrityksistä annetun vuoden 1982 lain 2 §:n mukainen toimilupa harjoittaa vakuutusliiketoimintaa; tai

b) Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolelle sijoittautunut vakuutuksenantaja, joka on ottanut vakuutuksen minkä tahansa vakuutusyrityksistä annetun vuoden 1982 lain liitteissä 1 ja 2 kuvattujen riskien tai muiden seikkojen varalta.”

25. VATA 1983:n liitteessä 6 olevan 2 ryhmän 1 kohta tuli uudelleen voimaan vuoden 1994 arvonlisäverolain (Value Added Tax Act 1994, jäljempänä **VATA 1994**) liitteessä 9 olevan 2 ryhmän 1 kohtana 1.9.1994 alkaen.

26. Tilanne oli tämä 18.3.1997 saakka, jolloin 1 kohtaa muutettiin (vuoden 1997 verolain 38 §:llä) siten, että sen sanamuoto oli seuraava:

”Vakuutus- tai jälleenvakuutuspalvelut, joita henkilö tarjoaa

a) minkä tahansa sellaisen vakuutusliiketoiminnan yhteydessä, jota sillä on vakuutusyrityksistä annetun vuoden 1982 lain 3 tai 4 §:n mukainen toimilupa harjoittaa, tai

b) minkä tahansa sellaisen liiketoiminnan yhteydessä, jonka osalta se on kyseisen lain 2 §:n nojalla vapautettu toimilupaa koskevasta edellytyksestä.”
[alkup. s. 9]

27. Vakuutusyrityksistä annettu vuoden 1982 laki kumottiin 1.12.2001 alkaen rahoituspalveluista ja -markkinoista annetun vuoden 2000 lain muuttamisesta ja kumoamisesta annetulla vuoden 2001 asetuksella (Financial Services and Markets Act 2000 (Consequential Amendments and Repeals) Order 2001, jäljempänä **muutoksista annettu vuoden 2001 asetus**) osana sääntelykehikseen rahoituspalveluista ja -markkinoista annetulla vuoden 2000 lailla tehtyjä uudistuksia. Muutoksista annetulla vuoden 2001 asetuksella muutettiin VATA 1994:n liitteessä 9 olevan 2 ryhmän 1 ja 2 kohtaa siten, että niissä säädettiin seuraavaa:

”1 Vakuutus- tai jälleenvakuutuspalvelujen tarjoaminen vakuutusliiketoiminnassa, jota harjoittaa

a) henkilö, jolla on rahoituspalveluista ja -markkinoista annetun vuoden 2000 lain 4 osan mukainen toimilupa tehdä tai panna toimeen vakuutus sopimuksia;

b) henkilö, joka on vapautettu vakuutus sopimusten tekemisestä tai toimeenpanosta kyseisen lain 38 §:n nojalla annetulla asetuksella (ja joka voi siten tehdä tai panna toimeen vakuutus sopimuksia yleistä kieltoa rikkomatta);

c) henkilö, joka harjoittaa vakuutusmarkkinatoimintaa;

d) henkilö, (joka ei kuulu a kohdan soveltamisalaan ja) joka tarvitsisi toimiluvan tehdäkseen tai pannakseen toimeen

i) vakuutus sopimuksen, jonka mukaan kyseisen henkilön maksamat etuudet ovat yksinomaan tai ensisijaisesti luontoissuorituksia, jos ajoneuvo joutuu onnettomuuteen tai rikkoutuu, tai

ii) sopimuksen yhteisön rinnakkaisvakuutustoiminnan yhteydessä,

mutta ei tarvitse toimilupaa kyseistä toimintaa harjoittavan henkilön aseman vuoksi.

2 Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolelle sijoittautuneen vakuutuksenantajan tai jälleenvakuutuksenantajan tarjoama

a) vakuutus minkä tahansa muita kuin henkivakuutuksia koskevan ensimmäisen direktiivin liitteessä tai ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin liitteessä kuvattujen riskien tai muiden seikkojen varalta, tai

b) jälleenvakuutus, joka koskee mitä tahansa näistä riskeistä tai muista seikoista.”

28. Muutoksista annetulla vuoden 2001 asetuksella myös lisättiin VATA 1994:n liitteessä 9 olevaan 2 ryhmään seuraavat huomautukset:

”A1) Sovellettaessa 1 kohtaa

’yhteisön rinnakkaisvakuustoitinnalla’ on sama merkitys kuin yhteisön rinnakkaisvakuutusliikettä koskevien lakien, [alkup. s. 10] asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 30.5.1978 annetussa neuvoston direktiivissä 78/473/ETY;

’vakuutusliiketoiminnalla’ tarkoitetaan liiketoimintaa, joka koostuu vakuutussopimusten tekemisestä ja toimeenpanosta;

’vakuutusmarkkinatoiminnalla’ on sama merkitys kuin rahoituspalveluista ja -markkinoista annetun vuoden 2000 lain 316 §:n 3 momentissa.

B1) Viittauksia

a) 1 ja 4 kohdassa vakuutussopimuksiin ja

b) 1 kohdassa ja huomautuksessa AI vakuutussopimusten tekemiseen ja toimeenpanoon

on luettava yhdessä rahoituspalveluista ja -markkinoista annetun vuoden 2000 lain 22 §:n, minkä tahansa kyseiseen pykälään sisältyvän merkityksellisen säännöksen ja kyseisen lain liitteen 2 kanssa.

C1) 2 kohdassa

a) ’muita kuin henkivakuutuksia koskevalla ensimmäisellä direktiivillä’ tarkoitetaan muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 24.7.1973 annettua ensimmäistä neuvoston direktiiviä 73/239/ETY;

b) ’ensimmäisellä henkivakuutusdirektiivillä’ tarkoitetaan henkivakuutuksen ensivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten

yhteensovittamisesta 5.3.1979 annettua ensimmäistä neuvoston direktiiviä 79/267/ETY.”

29. Arvonlisäverosta (vakuutukset) annetulla vuoden 2004 asetuksella korvattiin 1.1.2005 alkaen VATA 1994:n liitteessä 9 olevan 2 ryhmän 1–3 kohta seuraavalla poikkeuksella:

”1 vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnat”.

30. Samalla asetuksella kumottiin myös 2 ryhmää koskevat huomautukset AI, BI ja CI.

Vakuutukset jne.

31. Koko vaatimuksen käsittämänä ajanjaksona ja käsiteltävän asian kannalta merkityksellisin osin vakuutusyriyten toimilupia koskevasta Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöstä seurasi, että eläkerahastojen hallinnointipalvelujen tarjoaminen, myös ennalta määritettyä etuutta koskeville eläkerahastoille, kuului ”vakuutusliiketoiminnan” luokkaan silloin, kun nämä palvelut suoritti vakuutuksenantaja, joka harjoitti muutoin vakuutusliiketoimintaa. Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautuneen vakuutuksenantajan, jolla oli toimilupa, ”valvonta” kuului siten ”niille hallintoviranomaisille, jotka ovat vastuussa yksityisvakuutuksen valvonnasta” ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
32. Muu kuin vakuutuksenantaja ei tarvinnut vakuutuksenantajan toimilupaa tarjotakseen eläkerahastojen hallinnointipalveluja, myös ennalta määritettyä etuutta koskeville eläkerahastoille. Muu kuin vakuutuksenantaja tarvitsi toimiluvan tarjotakseen näitä palveluja muun lainsäädännön nojalla.

Asianosaisten lausumat

33. Unionin tuomioistuimelle toimitetaan tietysti molempien asianosaisten yksityiskohtaiset huomautukset. Jäljempänä on lyhyt yhteenveto Court of Appealille esitetyistä pääasiallisista lausumista lisätaustaksi.

Yhteenveto edunvalvojien lausumista

34. Edunvalvojat väittävät tiivistetysti seuraavaa:
- a. Vakuutuspalvelujen suorittaminen on vapautettu arvonlisäverosta unionin oikeuden nojalla. ”Vakuutustoimintoja” koskevalla vapautuksella on välitön oikeusvaikutus veronmaksajien ja HMRC:n välisissä suhteissa.
 - b. Eläkerahastojen hallinnointipalvelujen tarjoamista on pidettävä ensimmäisessä henkivakuutusdirektiivissä ja unionin vakuutusdirektiiveillä

- käyttöön otetussa sääntelyjärjestelmässä tarkoitettuna vakuutusliiketoiminnan luokkana ja/tai vakuutustoimintana. Tällaisia palveluja pidetään siten unionin oikeudessa tarkoitettuna vakuutustoimintana. Vakuutuksenantajan tarjoamia eläkerahastojen hallinnointipalveluja on ainakin kohdeltava tai pidettävä ”vakuuttamisena” unionin oikeuden nojalla.
- c. Kun tarkastellaan ”vakuutustoimintaa” koskevan arvonlisäverovapautuksen merkitystä ja soveltamisalaa, tälle käsitteelle on annettava itsenäinen merkitys, jota voidaan soveltaa kaikissa jäsenvaltioissa. Kuten unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti todennut (ks. tuomio 25.2.1999, CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, 18 kohta ja tuomio 8.3.2001, Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, 30 kohta), lähtökohtana arvioitaessa sitä, mitä on pidettävä vakuuttamisena, on aina vakuutusdirektiivien, ensimmäinen henkivakuutusdirektiivi (sellaisena kuin se on muutettuna) mukaan luettuna, muodostama sääntelyjärjestelmä. Näin ollen perustaksi olisi otettava sama ”vakuuttamisen” itsenäinen käsite, jota käytetään vakuutusdirektiiveissä, [alkup. s. 12] nimittäin se, jossa eläkerahastojen hallinnointipalveluja pidetään yhtenä vakuutustoiminnan muotona tai vakuutusliiketoiminnan luokkana.
- d. Kun palvelujen suoritusta pidetään vakuutustoiminnan muotona, se on vapautettu arvonlisäverosta palvelujen suorittajan asemasta riippumatta. Eläkerahastojen hallinnointipalvelujen suorittaminen edunvalvojille olisi siten pitänyt pakottavasti vapauttaa arvonlisäverosta Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- e. Toissijaisesti, koska vakuutuksenantajan tarjoamia eläkerahastojen hallinnointipalveluja on kohdeltava tai pidettävä ”vakuuttamisena” unionin oikeuden nojalla, verotuksen neutraalisuuden periaatteen soveltaminen johtaisi samaan lopputulokseen. Siten, jos tällaiset vakuutuksenantajien tarjoamat palvelut on vapautettu arvonlisäverosta, muiden kuin vakuutuksenantajien tarjoamat samat tai samankaltaiset eläkerahastojen hallinnointipalvelut olisi myös vapautettava arvonlisäverosta.³

Yhteenveto HMRC:n lausumista

35. HMRC väittää tiivistetysti seuraavaa:

- a. Muiden kuin vakuutuksenantajien suorittamat eläkerahastojen hallinnointipalvelut eivät olleet kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan

³ Edunvalvojat myöntävät, että jos vakuutuksenantajien tarjoamien eläkerahastojen hallinnointipalvelujen vapauttaminen arvonlisäverosta ei ollut asianmukaista, siinä tapauksessa verotuksen neutraalisuudella ei ole merkitystä ja että edunvalvojat eivät voi vedota tämän hypoteesin perusteella siihen, että HMRC on aiemmin vapauttanut tällaiset vakuutuksenantajien tarjoamat eläkerahastojen hallinnointipalvelut lainvastaisesti arvonlisäverosta.

- a alakohtaan ja arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan a alakohtaan sisältyvässä vapautuksessa tarkoitettua ”vakuutustoimintaa”.
- b. Kyseinen käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite, ja kaikkien vapautusten tapaan sitä on tulkittava suppeasti.⁴ Kyseessä olevilta liiketoimilta puuttuvat vakuutustoiminnan ominaispiirteet. Yhteensä kahdeksassa asiassa, joista ensimmäinen oli asia CPP, unionin tuomioistuin on toistuvasti selittänyt, että arvonlisäverovapautuksen kannalta ”vakuutustoiminnalle on – yleisesti hyväksytyn mukaisesti ominaista, että vakuutuksenantaja sitoutuu ennakolta maksettua vakuutusmaksua vastaan sopimusta tehtäessä sovittuun suoritukseen vakuutetulle vakuutustapahtuman sattuessa”.⁵ [alkup. s. 13]
- c. Ainakin kahdessa näistä asioista unionin tuomioistuin on katsonut, että jos osapuoli harjoittaa kaikkia vakuutuksenantajan toimintoja lukuun ottamatta riskin ottamista korvausvastuuta koskevan sopimuksen mukaisesti, kyseessä oleva toiminta ei ollut arvonlisäverovapautuksessa tarkoitettua vakuutustoimintaa.⁶
- d. Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevilla liiketoimilla ei ole näitä ominaispiirteitä: asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että eläkerahastojen hallinnointipalvelujen tarjoajat eivät tarjoa edunvalvojille turvaa riskeiltä ja että ne eivät ole sopimussuhteessa sellaiseen henkilöön, jonka riski katetaan millä tahansa vakuutuksella, toisin sanoen vakuutettuun henkilöön. Kyseessä olevat liiketoimet eivät siten kuulu vapautuksen soveltamisalaan.
- e. Tätä arviota ei muuta oikeuskäytäntö, johon edunvalvojat ovat vedonneet. Muita kuin henkivakuutuksia koskevaan ensimmäiseen direktiiviin (sellaisena kuin se on muutettuna) viitattiin tuomiossa CPP tarkasteltaessa sitä, voisiko ”vakuuttamiseen” sisältyä sellaisten palvelujen tarjoaminen, jotka onnettomuuden tai taloudellisen menetyksen yhteydessä koostuvat luontoissuorituksista eivätkä rahasumman maksamisesta. Ensimmäinen henkivakuutusdirektiivi käsittää ”toiminnan” riippumatta siitä, liittyykö siihen (arvonlisäverovapautuksessa tarkoitettua) vakuutustoimintaa, jotta vakuutuksenantaja, jolla on toimilupa, voi harjoittaa tämäntyyppistä
- ⁴ Tuomio 25.2.1999, CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, 15 kohta ja tuomio 8.3.2001, Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, 32 kohta.
- ⁵ Tuomio 25.2.1999, CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, 17 kohta; tuomio 8.3.2001, Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, 37 kohta; tuomio 20.11.2003, Taksatorringen, C-8/01, EU:C:2003:621, 39 kohta; tuomio 7.12.2006, komissio v. Kreikka, C-13/06, EU:C:2006:765, 10 kohta; tuomio 22.10.2009, Swiss Re Germany Holding, C-242/08, EU:C:2009:64, 34 kohta; tuomio 17.1.2013, BGZ Leasing, C-224/11, EU:C:2013:15, 58 kohta; tuomio 16.7.2015, Mapfre asistencia ja Mapfre warranty, C-584/13, EU:C:2015:488, 28 kohta ja tuomio 17.3.2016, Aspiro, C-40/15, EU:C:2016:172, 22 kohta.
- ⁶ Tuomio 8.3.2001, Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140 ja tuomio 17.3.2016, Aspiro, C-40/15, EU:C:2016:172.

toimintaa osana vakuutusliiketoimintaansa. Tuomiossa Skandia hylättiin väite, jonka mukaan ”vakuutustoiminta” käsitti säännellyt toiminnot, joilla ei ole tuomiossa CPP määritettyjä ”ominaispiirteitä”.

- f. Ei ole olemassa sellaisia tapauksia, joissa unionin tuomioistuin olisi poikennut vakuutustoiminnan ”ominaisesta” merkityksestä, sellaisena kuin se määritettiin tuomiossa CPP, joko viittaamalla vakuutusdirektiiveihin tai muutoin.
- g. Vakuutustoimintaa koskevan poikkeuksen soveltamisalaa säännellään yksinomaan ja tyhjentävästi arvonlisäverodirektiiveillä. Sitä ei voida laajentaa viittaamalla verotuksen neutraalisuuden periaatteeseen: tuomio Aspiro, 31 kohta. Henkilö ei myöskään voi vedota edukseen jonkun muun hyväksi tapahtuneeseen lainvastaisuuteen: tuomio 10.11.2011, Rank Group, C-259/10 [alkup. s. 14] ja C-260/10, EU:C:2011:719, 62 kohta (kuten edunvalvojat myös myöntävät).

Perusteet ennakkoratkaisupyyntöä esittämiseksi

- 36. Court of Appeal katsoo, että arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkinta ja soveltaminen ja sen suhde ensimmäiseen henkivakuutusdirektiiviin (sellaisena kuin se on muutettuna) eivät ole käsiteltävän asian olosuhteissa acte clair.
- 37. Näistä syistä Court of Appeal katsoo, että ennen kuin se voi ratkaista valituksen, on tarpeen saada unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu jäljempänä esitetystä kysymyksestä.

Ennakkoratkaisukysymys

- 38. Onko käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien kaltaisissa eläkerahastojen hallinnointipalveluissa, joita a) vakuutuksenantajat ja/tai b) muut kuin vakuutuksenantajat tarjoavat edunvalvojille, kyse arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan a alakohdassa (aiemmin kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan a alakohdassa) tarkoitetusta ”vakuutustoiminnasta”?

[—]